

KUST POSTEN

Organ för KA 2:s Kamratförening

Nr 2 2006 årgång 68

Utgives av KA 2:s Kamratförening

Redaktör och ansvarig utgivare: OLLE MELIN
Adress: Författarevägen 9 371 63 LYCKEBY
Telefon: 0455- 239 64
E-post: omelin@telia.com

Grafisk formgivning: DAG ÅSHAGE
telefon: 0455-482 18
E-post: dag.ashage@euromail.se

Tryckeri: Tryck & Reklam i Karlskrona AB

Omslagsbild:

Mobergland

Kamratföreningen styrelse

Ordförande: Per Engkvist
Vice ordförande: Kent Alritzson
Sekreterare: Kent Alritzson
Vice sekreterare: Yvonne Wirbrand
Kassör: Sune Persberg
Ledamot: Göran Göransson
Suppleanter: Ulf Olzon
Peter Glimvall
Klubbmästare: Lars Iger
(adjungerad till styrelsen)

Kamratföreningens adress

KA 2:s Kamratförening
Box 527
371 23 KARLSKRONA
Telefon: 0455 - 866 22 (v sekr)
Postgiro: 9 80 67 - 2
Bankgiro: 5584-9483
Medlemsavgift: 100 kronor

Kamratföreningens utbud av KA-produkter

Kavajmärke	80:-
Medlemsnål	45:-
Slips KA 2	50:-
Slips KA	50:-
Slipshållare KA	60:-
Livrem	120:-
Manchettknappar KA	150:-
KA 2 Idrottshistoria	
Nattlig patrullorientering	30:-
Eskil Nyström och Marinens Hemvärnsmusikkår	
Kassett	60:-
Vykort Kungsholms fort (4 st)	10:-
Vykort Rosenholm (3 st)	10:-
CD Karlskrona Kustartilleriregemente	100:-

Ring kassören Sune Persberg för beställning
telefon 0455-274 56

Varorna levereras, när betalning skett.

Om varorna inte hämtas tillkommer porto minst 20 kronor.

Postgiro: 98067 -2

Bankgiro: 5584-9483

Bildhäfte om KA 2 förläggningsplatser

Häftet kostar 60 kr och vill Du ha det hemskickat tillkommer porto om 10 kronor.

Du kan beställa genom att sätta in 70 kr på postgiro
97 05 88-0

KA 2-boken kostar
200 kronor plus
porto 60 kronor

Gräsvik och dess historia
Boken kostar 60 kronor

Försvar i förvar

För drygt ett år sedan invigdes det rörliga museet på Aspö efter stora frivilligsatser från entusiastiska före detta KA 2:are. Denna kulturgärning, som föreningen för Rörligt kustartilleri har åstadkommit med stöd från Försvarmakten, har uppmärksammats i regeringens utredning "Försvar i förvar". Där uppmärksammas "Kustartillerisamlingen på Aspö utanför Karlskrona" tillsammans med 22 andra "platser" i ett museinätverk, som föreslås ges ett särskilt stöd för verksamheten. Det är också så, att det rörliga museet omnämnes som ett museiinitiativ, som är av nationellt värde, där staten bör ge ekonomisk garanti för förvaring och vård av materiel.

I utredningen nämnes ett antal andra platser i Karlskrona skärgård, som är kulturskyddade bland annat genom, att Statens Fastighetsverk har fått ägaransvaret. Det är de båda forten på Västra Hästholmen och Ellenabben. Kulturskyddade anläggningar från det kalla kriget, också med ägaransvar Statens Fastighetsverk, är det lätta batteriet Ellenabben och kustspaningsradarstationen Gruvan, som också innehåller en stabsplats.

I världsarvssammanhang nämns batteri Jutudden på Aspö och batteri Stenbrottet på Tjurkö. Alla dessa fasta anläggningar tillsammans med Kungsholms fort och Drottningkärs kastell beskriver försvaret av Karlskrona under olika tidsepoker.

Kungsholmen, Drottningkår och det rörliga museet på Aspö kan besökas av intresserade genom guidade visningar. Men hur är det med de andra anläggningarna? För tillfället är de väl kanske inte besöksbara för allmänheten. På andra platser visas fasta batterier, t ex Hemsöbatteriet och Femörehuvud vid Oxelösund, men inte i Karlskrona. Här i Karlskrona finns befästningar, materiel och kunskap det gäller bara att ta fram viljan. Jag tror inte att Statens Fastighetsverk skulle stoppa någon eller några, som åtar sig att dra igång verksamhet på exempelvis batteri Ellenabben i likhet med på andra platser. Vilket komplement det skulle bli att även kunna visa fasta förband i Karlskrona. Vem eller vilka antar utmaningen?

Museet på Aspö öppnar för säsongen

KA 2 museiförening för rörligt kustartilleri, som åt Marinbasen driver museet på Aspö, kunde glädja sig åt höga besöksiffror efter invigningen i juni 2005. I mitten av maj slog museet upp portarna för andra säsongen och från mitten av maj till och med september kommer museet att hålla öppet tisdagar och torsdagar för allmänheten.

Självklart är det möjligt att besöka samlingarna, men då efter särskild beställning. Detta gör man enklast via Marinmuseum eller genom någon i museiföreningen.

I utredningen "Försvar i förvar" har museet och dess samlingar betraktats, som ett av de museer inom Försvarmakten, som är särskilt värdefullt. I utredningen föreslås, att museet skall övertas av Statens maritima museer, där Marinmuseum i Karlskrona ingår. Utredningen kommer att besöka museet den 1 juni i år.

Under vintern har föreningens medlemmar arbetat med att ytterligare förbättra utställningarna och under året kommer ytterligare materiel att tillföras bl.a. från Göteborg.

Vid museiföreningens årsmöte i februari omvaldes Sigvard Bengtsson som ordförande och det är också ha, som är den drivande kraften i pågående arbeten.

Olle Melin

Foto: Olle Melin

21 cm kanon M 1942, en av klenoderna på museet

Västeruddan

en försvunnen Karlskronastadsdel

Redan 1784 inreddes "Stora materialboden" till teaterlokal och kallades Spektakelhuset, Operahuset eller Teaterhuset. Den inreddes för att förnöja kungen vid hans besök i Karlskrona. Huset revs 1878 för att ge plats åt det nybygge, som i Karlskrona kallades för Gamla Teatern. Denna byggnad revs till många Karlskronabors stora förtvivlan 1971.

Omslagets fjärde sida visar varvschefsbostället på Gröna gången. Huset uppfördes 1781-82 och skulle tillsammans med flygelbyggnaderna enligt Fredrik Henrik af Chapman, som ritade huset, husera skeppsbyggarna Bogman, Neuendorff och Pousset. Neuendorff hade gift sig med Chapmans hushållerska och med henne hade Chapman en son och en dotter. Nu skulle de bo i de nya husen, så att, som varvsamiralen Tersmeden skriver, leva uti ett hushåll förnöjda tillsammans, så att översten (Chapman) ej tycks tänka på något giftermål.

Södra delen av Västeruddan från Baggagårdens tak. Kortet är taget 1915, långt innan grävskoporna börjat härja i området. Varvsmuren har sin ursprungliga sträckning och många numera rivna varvsbyggnader syns på bilden. Längst bort på bilden skymtar Kungsholmen.

Det finns olika uppfattningar och uppgifter, vilket som är stadsdelen Västeruddan. Den vanligaste uppfattningen är, att Västeruddan omfattade den del av Karlskrona, som begränsades av Amiralitetsgatan i norr, Konstapelsgatan i öster samt Varvsgatan, Teatergatan och Varvsmuren i söder och väster. Stora delar av detta område finns i dag inom varvets område, varför Varvsgatan utgör nuvarande gräns i söder.

Västeruddan började bebyggas i samband med Karlskronas anläggning 1680. Tittar man på en karta från 1718, finner man att bebyggelsen gick fram till dåvarande vattenlinje och att tomterna låg ganska godtyckligt utplacerade. Det var i samband med femfingerdockornas byggande med start på 1750-talet, som tomterna förlorade kontakten med strandlinjen.

Kvarteret Ankarstierna var också från början bebyggt med hus avsedda för varvsarbetare, men när sträckningsmuren skulle byggas i början av 1700-talet flyttades eller revs dessa hus. Detta innebar, att Gröna Gången var obebyggt fram till 1780-talet, då varvschefsbostället med flygelbyggnader uppfördes.

Bebyggelsen på "gamla" Västeruddan var omfattande, gårdarna låg tätt och var byggda från 1680-talet till långt in på 1900-talet. Såväl enfamiljs- som flerfamiljshus förekom. Gatorna var länge av enklaste slag. De utgjordes av berghällar, gropar och skrevor, som naturen format. Så såg det ut på södra delen av området ända fram till rivningarna.

Inför Karlskronavarvet etablering 1961 påbörjades en omfattande rivning av fastigheterna, bl.a. för att ge plats åt den nya skrovhallen. Den gamla bebyggelsen försvann successivt från mitten av 1950-talet till början av 1970-talet. Delar av varvsmuren revs likaså. Området kom därefter i närmare 40 år att bli en ödetomt i huvudsak använd som parkeringsplats, tills man år 2004 satte i gång byggandet av radhus, varvid de gamla gatunamnen delvis återupptod.

Åtskilliga generationer varvsarbetare har haft sin bostad i något av husen på Västeruddan. Området hade från början reserverats för dessa och den låg ju också nära till varvets arbetsplatser. Standarden på hus och bostäder var väl inte alltid den bästa, men en stor gemenskap fanns och man hjälpte varandra i de dagliga sysslorna.

Prins Wilhelm gick gärna vid sina Karlskronabesök omkring på Västeruddan, fotograferade och samtalade med de boende. Vid ett sådant tillfälle yttrade sig en västeruddare på följande sätt:

- Prinsen skau vejta, att Västerodden blir aldrig vaud deit haur vaurit.
- Vad är det som hänt, frågar prinsen
- Jaug säger baura, att deit blir alri som förr.
- Ja, men vad har hänt säger prinsen
- Jo, di säger att nere vi Brantabarg bor tvåu, som jobbar vid Spåurväigen

Olle Melin

Branta berg, eller som vi säger i Karlskrona "Branta barg" försvann i samband med att varvets administrationsbyggnad uppfördes under 1960-talet. Prins Wilhelm berättar i en av sina berättelser om Karlskrona om varvsarbetaren, som tyckte, att det flyttade in så mycket underligt folk på Västerudden. Det fanns nämligen två vid Branta berg, som arbetade vid Spårvägen.

Så här gyttrigt var det på Västerudden. Gårdarna ligger tätt och den varierade byggnadsstilen skapar ett mosaikmönster. Man bävar vid tanken på att elden skulle komma lös. Det skulle bli förödande konsekvenser.

Ytterligare en bild från ovan. Västra delen av Västerudden längs Varvsmuren och Repslagaregatan står ännu kvar liksom varvets plåtförråd. I bakgrunden en av flottans jagare, även detta en försvunnen epok.

Baggagården från slutet av 1800-talet kom i slutet av 1960-talet stå som en solitär på ett allimer ödelagt område. Namnet Baggagården ärvdes från ett på samma tomt beläget hus, som revs i samband med nybygget. Den ursprungliga Baggagården av ett större enplanshus med stor trädgård. Handlanden Bagge och hans fyra söner har givit namn till gården och en av sönerna till Baggensgatan.

Baggensgatan 7, nu med varvsmuren och varvsport 15 i bakgrunden. Kortet är från sekelskiftet 1900.

Vega-Svens stuga från 1700-talet hade adress Timmermansgatan 68 och har blivit uppkallad efter stugans sista ägare, skeppstimmermannen Sven Andersson. Huset stod längst söderut på Västerudden i kvarteret Kilen och flyttades på 1950-talet till Wämöparken. Timmermansgatan är Karlskronas äldsta gata och finns i dag endast kvar som en liten stump inom Örlogshamnens område.

Enskilda Småbarnsskolan grundades redan 1849. Huset vid Sjömansgatan tillträdde den 1 april 1890 och här blev skolan kvar tills nedläggningen 1971, då varvet köpte fastigheten för rivning. Backen norrut från skolan (Styrmansgatan) kallades i folkmun för Rävabacken.

Rivningarna på Västerudden började på 1950-talet och pågick till omkring 1970. Under mer än 30 år var Västerudden en ödetomt för bilparkering, men 2004 påbörjades nybyggnad av stadsradhus, som har blivit mycket eftertraktade. Hösten 2005 har de första boende flyttat in. Tråkigt nog gav man inte husen ett utseende, som i någon mån påminde om den gamla stugbebyggelsen.

Vårutflykten 2006

Den 30 maj bar det av för Kamratföreningens vårutflykt. Denna gång var målet gränstrakterna mellan Blekinge och Småland och resan gick i kulturens tecken.

Gustav Karlsson hade lagt upp resan och första anhalt var gården Flaken i Ledja i norra Blekinge. Här mötte tidigare ägaren Sven Petersson, Sven i Flaka, upp och gav en livfull skildring över gården och bygdens historia, främst förknippad med Nils Dacke, upprorsmannen från Gustav Vasas tid.

Efter guidning och rundvandring smakade det gott med förmiddagskaffe, som vår klubbmästare Lars Iger dukade upp i det gröna.

Färden gick vidare in i Småland och nästa anhalt var gården Duvemåla norr om Emmaboda. Duvemåla gård har tjänat som förebild till Kristinas hem i Vilhelm Mobergs romanserie om emigrationen till USA på 1800-talet. Intill den nuvarande gården bodde för övrigt Vilhelm Mobergs mormor i ett numera rivet hus. Vår guide Ivar Karlsson berättade livfullt om gården och dess historia och inte minst de ansträngningar, som gjorts för att få den som hembygdsgård och museum. En generös gåva från Benny Andersson har verksamt bidragit till förverkligandet.

Så gick färden vidare till Moshultsmåla, där efterlängtat lunch intogs i vandrarhemmet, ett vandrarhem som en gång varit skola och till för några år sedan använts av F 17 i stridsledningstjänsten. Vårdinnan Ann-Margret Berglund svarade för en härlig lunch med svensk husmanskost och efter måltiden var hon en utmärkt guide i Mobergs gamla skola, som nu förvandlats till ett Mobergmuseum. Det var i denna skola, som Moberg fick ett sänkt sedebetyg och just *Sänkt sedebetyg* blev titeln på Mobergs självbiografiska roman.

Sista målet för dagen var platsen för Mobergs födelse. En minnessten markerar platsen, där det soldattorp en gång stod och i vilket Moberg växte upp.

Så bar det hemåt med avbrott för ett kort besök i Emmaboda, där Ivar Karlsson visade på en staty av Karl-

Medlemmar vid Mobergs födelseplats

Sven Petersson, Sven i Flaka berättar om gården, som en gång var Nils Dackes

Oskar och Kristina,, en staty som enligt sagesmannen var förskräcklig.

Jag säger som dansken, smaken liksom baken är...

På hemresan harangerade Kjell Silverbark Gustav Karlsson och uttryckte alla deltagares uppskattning över resan. Han utnyttjade därvid några av Gustavs dikter.

Olle Melin

Minnessten över Nils Dacke, som officiellt invigs i sommar

Nyfikna åhörare utanför skolan i Moshultsmåla

Vilhelm Mobergs byst utanför skolan i Moshultsmåla

Foto: Olle Melin

Minnesstenen där en gång soldattorp, där Vilhelm Moberg föddes, stod

Kanonrök och musköter – live fältslag!

Jo, det är faktiskt sant. Helgen den 1 – 2 juli arrangeras för första gången ”Batalj Carlskrona”, ett militärhistoriskt inspirerat 1700-talsevenemang. Platsen, där de historiska soldaterna kommer agera, är väl vald. Det är på fälten omkring den berömda varvsamiralen Fredric Hendric af Chapmans lantställe Skärfva.

Värdar för bataljen är Carlskrona VolontairRegemente. Dessa 1780-talssoldater såg vi öva ute på Lindholmen under Marinens dag den 6 maj. Till evenemanget på Skärfa är gruppen förstärkt av WestGiota Gustavianer – en motsvarande grupp från Göteborg. Vidare ansluter några utländska enheter från grupperna Erste Musketierbatalion från Wismar, 7:de InfanteriDivisionen ur La Grande Armée från Riga samt polska Vivat Wasa från Gnief. Dessutom medverkar ett stort antal lokalt rekryterade statister.

En av initiativtagarna är undertecknad, Michael Helgesson, som är antikvarie på Blekinge museum och på fritiden drivkraft inom Carlskrona Volontair

Det är dags att Karlskrona får ett turism- och kulturarrangemang, som hänger samman med Världsarvet och stadens historia. Karlskrona är ju den enda platsen i Sverige, som gått och blivit Världsarv på 300 års militära meriter!

Helgen på Skärfva blir en kulturreesa tillbaka till det sena 1700-talet. Förutom det militärhistoriska inslaget kommer publiken bjudas på dramatiserade guidningar av

herrgården och det blir också marknad, dans, musik och teater. Dessa ”civila” inslag är inspirerade av det mycket brokiga folkliv som förr omgärdade regementsmöten och andra militära sammandragningar. Lokala exempel på detta utspelade sig på Wämö, där inte bara gement folk flockades. Även örlogsstadens parnass och borger-skap gjorde utflykter och visiter vid sådana tillfällen.

Faller allt väl ut är det meningen att arrangemanget skall bli årligen återkommande.

För närvarande arbetar vi för högtryck för att få allt att stämma. Lyckas vi, så skall publiken få se exempel på dåtidens stridsteknik med linjeframryckningar ackompanjerat med massor av krutrök från musköter och kanoner!

Mikael Helgesson

Foto: Åsa Berghufvud

KA 2:s kamratförening 70 år

Bakgrund och början

Samtidigt som de för Sveriges försvar negativa verkningarna av 1925 års försvarsbeslut började uppenbaras allmänt, kunde illavarslande tecken tydligt märkas utrikes ifrån – bland annat nazisternas maktövertagande i Tyskland. De mest optimistiska kunde ana ont. Runtom i landet uppkom en strävan att sluta sig samman för att ge försvaret ett moraliskt stöd och söka stärka allmänhetens försvarsvilja. Som tecken därpå inkom till KA 2 under vintern 1935-1936 brev från två personer, med undran om man vid regementet var sinnade att bilda en kamratförening, vilket gjorts på andra håll inom krigsmakten.

Frågan ledde till undersökningar bland personal och "föredettingar". Resultatet blev positivt. Snart hade 600 intresserade anmält sig. Vid ett konstituerande möte den 20 juni 1936 bildades KA 2:s kamratförening, stadgar antogs och medlemsavgiften blev 2 kronor per år.

Enligt stadgarna skulle föreningen:

Vara en föreningslänk mellan dåvarande och förutvarande personal vid KA 2 och från Carlskrona artillerikår, bidra till att vårda dessa förbands traditioner, möjliggöra för avgången personal att närmare följa vapnets utveckling och främja sammanhållningen mellan olika personalkategorier och mellan dåvarande och förutvarande personal samt befordra ett gott kamratskap genom fri och otvungen samvaro.

Föreningsmärke, tidskrift och årsmöten

Under föreningens första år utformades och framställes föreningsmärket som fortfarande används och ett försöksnummer av en föreningstidskrift utgavs. Försöket ledde till fortsättning; tidskriften kallades Kustposten och utkommer alltjämt, nu med fyra nummer årligen.

De närmaste åren präglades av ödesmolnen över Europa inför det förestående världskriget. Efter riksdagsbeslut 1936 utökade kustartilleriet avsevärt.

I föreningens första årsmöte 1937, med förhandlingar och utfärd till Oscarsvärn, deltog 400 av föreningens 730 medlemmar. 1938 deltog 300 medlemmar i årsmötet med utfärd till Almö och Västra Hästholmen och 1939 samlades 300 till årsmöte och utfärd till Öppenskär och Killeberget. 1940 arrangerades inget årsmöte på grund av de extrema förhållandena i försvarsberedskapens början, men därefter har kamraterna samlats årligen. Deltagarantalet har varierat och inte nått upp till trettioalets värden. Detta kan delvis bero på att föreningen ökade mötesantalet med ett vintermöte 1975, ett höstmöte 1981 och ett vårmöte på nittioalets.

Förutom den verksamhet som nämnts, har förening-

en utövat social verksamhet genom att utdela penningar till hjälpbehövande kustartillerister och barn samt utdelat priser och belöningar vid regementet för utbildnings- och idrottsprestationer.

Ordförandeskapet har anförtratts överstar vid kustartilleriförsvaret och regementet. Den förste var Hjalmar Åström, initiativtagare till föreningen, som följts av femton yngre. Sekreterarskapet har utövats av befäl från regementet.

Tidigare jubileum

Jag har studerat samtliga årgångar av Kustposten för att utröna, hur föreningen tidigare celibrerat olika jubileumår. Egentligen harfirande av större format endast skett i samband med 50-årsjubileet 1986.

10 år 1946

Om tioårsjubileet den 16 juni 1946 skriver dåvarande flaggjunkaren Hjalmar Ekdahl i Kustposten av år 1947. Årsmötet ägde rum i Rotundan och lagom till jubileet var också den med Rotundan hopbyggda Marketenteribyggnaden klar. I samband med årsmötet utnämndes två nya hedersledamöter, köpmannen T Lindblom och löjtnanten i marinen Gustav Alf. Utflykten ställdes till Kungsholmen, där kamratföreningens grundare och dess förste ordförande, generalen Hjalmar Åström hedrade jubileet med sin närvaro. Han liksom överste Gösta Möller var tidigare hedersledamöter. Jubileet avslutades på sedvanligt sätt med ärtmiddag i KA 2 manskapsmatsal. Självklart medverkade KA 2 musikkår.

20 år 1956

Tjugoårsjubileet den 10 juni var i sin helhet förlagt till Kungsholmen. Utöver sedvanliga mötesförhandlingar och sedvanlig ärtmiddag förekom demonstration av stridsmedel, handvapenskjutningar, visning av minutläggare, visning av museet och förläggningslokaler. Efter middagen underhöll KA 2 musikkår, som avslutade dagen med tapto, innan det var återfärd till Karlskrona. Tyvärr har det inte gått att få fram deltagarantalet.

25 år 1961

I Kustposten för 1961 gav förvaltaren Edvin Göransson en tillbakablick på de 25 år som föreningen verkat. Jubileet genomfördes den 22 augusti i anslutning till regementets dag. Möjlighet fanns dessutom att göra en båttur till Kungsholmen, som tycks ha varit ett populärt utflyktsmål för Kamratföreningen. Tyvärr kom ju inte Kustposten ut mer än en gång per år, varför några referat

från mötena inte förekom. Det hade ju i så fall varit ett år gammalt.

30 år 1966

Kustposten för detta år innehåller två artiklar om KA 2 Kamratförening. Dels ger ordföranden och regementschefen Birger Ehnrot sin syn på föreningen och dess verksamhet och dels ger överstelöjtnanten Hans Bohlin en resumé över de gångna 30 åren. Årsmötet ägde rum den 12 juni och åter igen var Kungsholmen målet för dagen. Här bjöds medlemmarna på filmföreläsning och museibesök jämte en kavalkad kring kustartilleriets utveckling under de 30 år föreningen hade verkat. Kaffebord i Rotundan och ärtmiddag i värnpliktsmatsalen var självskrivna inslag.

40 år 1976

Kapten Sture Hallgren skriver i Kustposten ett fylligt reportage om de gångna 40 åren. Han konstaterar bl.a., att förslaget till bildandet av Kamratföreningen kom från förre korpralen vid 8. artillerikompaniet av årsklass 2002 genom ett brev till dåvarande regementschefen Hans Malmberg i maj 1935. Den 18 april 1936 utsändes ett utprop undertecknat av 16 personer om bildandet av kamratföreningen. Vid fyrtioårsjubileet var ännu 8 av dessa i livet. Jubileet den 19 juni inleddes med korum i Amiralitetskyrkan och därefter for man åter igen till Kungsholmen för årsmötesförhandlingar. HMS Bore genomförde därefter en sjötur i Karlskrona skärgård med tilläggning på Almö, innan man återvände till Kungsholmen för den traditionella ärtmiddagen.

50 år 1986

Till femtioårsjubileet hade föreningens dåvarande sekreterare, nuvarande hedersledamoten Gustav Karlsson

skrivit en omfattande redogörelse för de gångna 50 åren med Kamratföreningen. Själva jubileet ägde rum den 14 juni på Rosenholm i samband med regementets dag. Dagen inleddes på Vallgatan, där föreningen en gång bildades. För dagen hade en musikkår bestående av f.d. musiker från KA 1 och KA 2 uppstått och dessa svarade tillsammans med Marinens Musikkår för det musikaliska inslaget under dagen. Till jubileet hade Kamratföreningen instiftat en jubileumsmedalj och årsmötet avslutades med ett medaljregn. Ett antal uppvisningar ägde rum under dagen, men höjdpunkten var, när Försvarets Materielverk överlämnade det första kabatteriet m/80 till Chefen för marinen, Bengt Schuback. I samband med årsmötet uruppfördes KA 2 Kamratförenings marsch, komponerad av Kjell Rosell, polis i Göteborg och tidigare esskornettist i KA 2 musikkår. Marschen tillägnades ordföranden och regementschefen Roland Hultgren.

60 år 1996

Undertecknad ger i Kustposten en tillbakablick på de gångna 60 åren. Något särskilt jubileumsfirande förekom inte, utan det sedvanliga årsmötet ägde rum den 14 juni, samtidigt som det var s.k. besöksdag på KA 2. Styrelsen hade inför årsmötet beslutat att inte fira på särskilt sätt utan spara firandet till 2002, när kustartilleriet skulle fylla 100 år. Ingen viste då, att såväl kustartilleriet som vårt regemente KA 2 skulle läggas ned år 2000.

70 år 2006

Hur sjuttioårsjubileet skall firas är ännu inte klart. Dock är dagen bestämd till fredagen den 27 oktober. I nummer 3 av Kustposten, som beräknas komma ut i mitten av september kommer mera information. *Olle Melin*

Foto: Gunnar Ekström och Olle Melin

Bilder från femtioårsjubileet 1986.

Foto: Gunnar Ekström

Samling på kaserngården Vallgatan

Avmarsch från Vallgatan

Flaggparad på Stortorget

Kamratföreningen på Rosenholms körplan

Korum. F.d. regementspastorn Arne Randolphsson i talarstolen med dåvarande regementspastorn Per-Olof Hellquist i bakgrunden

Högtidssammanträde i filmsalen. Från vänster vice ordförande Nils-Erik Nyström, sekreteraren Gustav Karlsson och ordföranden Roland Hultgren

Axel Pettersson medaljer

CM Bengt Schubach har just tagit emot det första 12/80-batteriet

F.d. musiker från KA 1 och KA 2 konserterar

Högtidsmiddagen. Från vänster Ann-Marie Danckwardt, Bengt Jacobsson, Inga-May Thorildsson, Lars Hansson, Roland Hultgren, Kerstin Furenius och Kjell Lodenius

Kjell Rosell överlämnar partiet till Kamratföreningens marsch, KA 2-kamrater

CM Bengt Scubach har överlämnat Marinens guldsköld till Kamratföreningen

Flottans män höll riksårsmöte på kryssning till Tallinn

Flottans Mäns riksårsmöte ägde rum ombord på Tallinks kryssningsfartyg Victoria I i en lyxig och bekväm miljö dagarna 8 – 10 maj. Det var föreningarna i Region Nord som stod för värdskapet och deras ansträngningar att göra resan till något extra infriades till fullo.

Örjan Sterner från Stockholmsföreningen valdes att leda riksårsmötesförhandlingarna, sedan förbundsordföranden Gunnar Bengtsson, som omvaldes för 2006, inlett med bl.a. parentation över avlidna kamrater.

Efter riksårsmötet fanns möjlighet till rundtur i Tallinn med olika alternativ, men man kunde också botanisera i staden på egen hand. Besöket i Tallinn genomfördes den dag, då freden efter andra världskriget högtidlighölls liksom Europadagen, vilket gjorde, att folklivet i den vackra staden var osedvanligt rikt. Riksårsmötet avslutades med traditionsenlig bankett, där förbundsordföranden fungerade såväl som värd som hedersgäst.

Under infarten till Stockholm på onsdagsmorgonen informerade förbundsordföranden om Vaxholms fästning och det fasta försvaret av Stockholms skärgård.

Olle Melin

Foto: Olle Melin

Besöket i Tallinn ägde rum den 9 maj, som dels är dagen för Andra världskrigets slut men också Europadagen. Många soldater i den sovjetiska krigsmakten firar krigsslutet den 9 maj, vilket inte tilltalar alla ester. Här ses en rikt dekorerade officer.

Nikolaus kyrkan, en gång världens högsta byggnad med 155 meter, idag cirka 30 meter lägre efter ett åsknedslag. Utsikt från Dombergets utsiktsplats över gamla staden

Det rörliga svenska kustartilleriet 1902 – 1945

Lagom till pressläggningen av detta nummer kom Urban Sobéus bok *Det rörliga svenska kustartilleriet 1902-1945*. Vid en snabb genomläsning av boken kan jag konstatera, at det är ett omfattande verk, som författaren presenterat.

I förordet skriver författaren: *"Läs om en spännande och fantastisk utveckling, som saknar motsvarighet inom något annat område, som jag forskat inom."*

Med hänsyn till pressläggningen har det inte varit möjligt att läsa boken i sin helhet. Kustposten återkommer i nr 3 med ett utförligt referat.

Boken är utgiven av Militärhistoriska Förlaget och den går att köpa bl.a. på Museet för rörligt kustartilleri på Aspöberg.

Olle Melin

Våra gamla befästningar

Batteri Helsingborg

När tyskarna den 9 april 1940 bemäktigade sig Danmark och Norge, förändrades Sveriges militära läge dramatiskt. Kustartilleribatterierna i Ystad och Trelleborg var visserligen klara och kunde bemannas, men hela Öresund stod utan fast försvar. Den 25 april beordrade regeringen anläggandet av ett 15 cm kustartilleribatteri vid Djuramosa norr om Helsingborg med utnyttjande av i Bofors befintliga och beslagtagna pjäser tillverkade för bl.a. Holland och Siam. Skånska Cementgjuteriet fick redan den 22 april uppdraget, att på cirka 4 veckor uppföra befästningarna för detta batteri. På rekordtid lyckades den skicklige arbetschefen civilingenjören von Bahr klara detta. Den 13 maj på morgonen var det första pjäsvärnet klart och den 20 maj alla fyra värnen och s-platsen, var efter Bofors personal kunde utföra monteringsarbetena.

En av pjäserna i batteri Helsingborg

Den 5 juni ansköts batteriet och den 7 juni kunde batterichefen löjtnant Carl Engdahl anmäla till fobefälhavaren i Helsingborg, att batteriet var klart för strid. Personalen kom dels från KA 2 i Karlskrona, dels från det rörliga 3:e 15 cm haubitsbatteriet, som den 9 maj flyttats till trakten av Kulla-Gunnarstorp för att kunna möta landstigningsföretag vid Helsingborg och Höganäs, innan det fasta batteriet var klart. Ställföreträdande batterichef vid det nya batteriet blev Göte Persson, välkänd KA 2-are, som togs från haubitsbatteriet.

Batteriets mätstationer blev successivt klara under juni, från Rydebäck i söder till Kullen i norr. För att inte avslöja för mycket för tyskarna, som senare anlade ett kustartilleribatteri vid Gilleleje, sköt man inte skarpt för-

Denna bild från de avslutande arbetena på pjäsvärnen med pjäsen redan monterad, bör vara tagen omkring den 20 maj 1940

sta tiden med undantag för anskjutningen. Batteribemanningen fick nu göra batteriet färdigt. Främst måste man gräva kabelgravar för teleförbindelserna och ordna närförsvaret. Fälтарbeten och artilleriexercis med de för pjäsfolket helt nya och okända kanonerna upptog dagsprogrammen.

När tyskarna senare i juni lade ut ett ubåtsnät över norra Öresund i höjd med Viken, fick batteriet en ny uppgift att även skydda en del av detta, som till viss del lagts ut på svenskt vatten. Detta var en eftergift för tyskarna, som inte var populärt för batteriets folk. Det är ett av flera exempel på hur den svenska regeringen tvingades anpassa neutralitetspolitiken till det rådande maktläget. Ett lätt 57 mm rörligt kustartilleribatteri från KA 1 grupperades vid midsommartid 1940 vid Viken för försvar av närets "svenska" del.

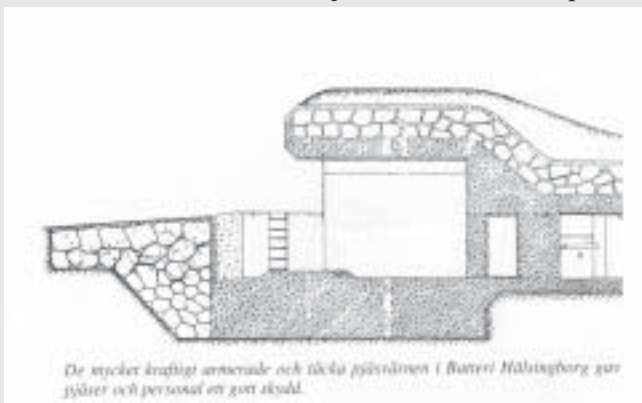
Batteri HB var ett av de modernaste batterierna under kriget och var beredskapsbemannat största delen av beredskapsåren. Efter kriget moderniserades batteriet vid flera tillfällen med bl.a. modern eldledningsutrustning samt ny sambandsmateriel. Batteriet genomförde ett flertal repetitionsövningar, den sista i mitten av 1980-talet.

Från omkring 1970 ingick batteriet i Spärrbataljon Helsingborg, som förutom batteriet bestod av minspärrtropparna Råå, Helsingborg 1,2 och 3 samt Höganäs. Dessutom ingick minspärrtroppen Landskrona i bataljonens mobiliseringsgrupp. De tre minspärrtropparna i Helsingborg svarade för minlinjer till Helsingborgs olika hamnar.

Bataljonsstaben höll till i ett skyddsrum inte långt från batteriet.

Den 24 maj 1991 lades batteriet ned vid en enkel ceremoni vid Djuramosa. Marinkommandochefen Stefan Furenius och regementschefen Roland Hultgren hade be-

Ritning av pjäsvärn

stämt att batteriet skulle få en hedersam begravning. Ett antal av de f.d. battericheferna hade mött upp, KA 2-oktetten medverkade liksom fanvakt från regementet.

Men redan 1997 ”öppnade” batteriet igen. Den 30 juni invigdes Beredskapsmuseet i

Djuramosa, där en av pjäserna i batteriet har en huvudroll. Fanvakter och samma KA 2-oktett medverkade.

Olle Melin

med underlag från Jean-Carlos Danckwardt

57 mm rörlig kanon m/95 av samma typ som i batteri Viken

Grävning av kabelgravar

PS. Efter färdigställandet 1940 underställdes batteriet en chef ur armén i nordvästra Skåne. Denne hade föga uppfattning om kustartilleritaktik, varför han beordrade batteriet i 2 timmars marschberedskap vid ett vägshål i Skåne. Hur batterichefen löste den uppgiften förtäljer inte historien. Red

Våra sjögående trotjänare

Bogserbåten *Atlas* (A 330) tillhörde från början Västkustens marinkommando med stationering på Nya varvet. Hon överfördes till KA 2 på 1980-talet och användes för bogsering, navigationsutbildning m.m. Efter KA 2 nedläggning i oktober år 2000 skänktes *Atlas* till Litauens flotta och i november 2000 lämnade hon Karlskrona för gott.

Atlas byggdes vid Mohögs Mekaniska Verkstad i Gustavsvik 1975. Hennes data är:

Längd	14,7 meter
Bredd	4,5 meter
Djupgående	2,2 meter
Deplacement	35 ton
Motor Dieselmotor,	170 kW
Fart	9 knop

Atlas hämtades till KA 2 av Erling Holmberg och Arne Pettersson, som tog kortet på båten under ett uppehåll under hemfärden.

Olle Melin

Återsamling av KA 2-are

En fredag i maj samlades ett drygt fyrtiotal gamla sjättebatterister från KA 2 för att se det nya museet på Aspöberg, äta middag på Kungsholmen men framför allt för att umgås och minnas gamla tider.

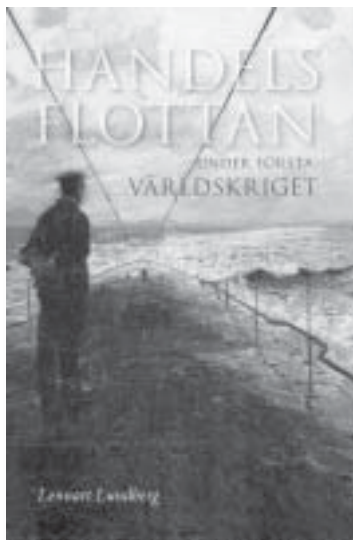
På bilden syns gänget på Kungsbron innan avfärden till Aspö.

Olle Melin

Handelsflottan under Första världskriget

”Det som skiljer det svenska sjöfolket från all civil och militär verksamhet i Sverige under två världskrig är, att sjöfolket var direkt engagerat i krigshändelserna. Inte som aktiv part utan som en yrkesgrupp, som utförde sina arbetsuppgifter trots livsfara långt utöver, vad det svenska samhället i övrigt utsattes för. Det var sjöfolket, som fick betala för

att Sverige kunde fungera under krigsåren. Närmare tusen döda under det första världskriget och fler än två tusen omkomna under det andra”

Så skriver Lennart Lundberg i förordet till sin bok *Handelsflottan under Första världskriget*. Han har tidigare bl.a. gett ut böckerna *Krigsmalmens offer* och *Lejdtrafik och kvarstad*, som båda handlar om handelsflottan under Andra världskriget.

Författaren har valt att årsvis åren 1914 – 1918 beskriva sjökriget och dess konsekvenser för den svenska försörjningen. Han har gjort det på ett mycket initierat och intressant sätt.

244 svenska fartyg krigsförliste åren 1914 till 1920 med 67 fartyg som mest 1917. Cirka ett tusen svenska sjömän fick sätta livet till i den för den svenska folkförsörjningen så viktiga verksamheten. Att då läsa om myndigheters, redares och fackorganisationers ljumma intresse för de överlevande skadade är en skrämmande läsning.

Olle Melin

Svenskt rörligt kustartilleri. Förband och materiel

Överstelöjtnant Sten Munck af Rosenschöld verkade nästan hela sin karriär inom kustartilleriet vid de rörliga förbanden som utbildare, batteri- och bataljonschef i såväl grund- som krigs-

organisationen samt i samverkansgrupp inom Södra militärområdet.

Det är således en mycket initierad herre, som nu med boken *Svenskt rörligt kustartilleri* låter oss följa utvecklingen från 1930, då det motoriserade rörliga artilleriet föddes, till nedläggningen år 2000. De olika vapensystemens framtagande, användningsområde och avveckling beskrivs ingående, såväl med episoder från olika övningar som med många faktauppgifter om prestanda m.m. Om det sista (?) vapensystemet 12/80, även kallat KARIN (KA Rörliga Invasionsförsvar), är det särskilt intressant att läsa. Det var inte alltid förnuft och möjligheter, som avgjorde valet av system, utan mer regionalpolitiska överväganden kopplat till förbandsnedläggningar m.m., som fällde avgörandet, om vad som skulle bli kvar av det svenska invasionsförsvaret efter Försvarsbeslutet år 2000.

Bokens värde förhöjs avsevärt av det omfattande bildmaterialet.

Boken ges ut av Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, men kan också köpas vid kustartilleriets förbandsmuseum och Beredskapsmuseet i Helsingborg.

Militär utflykt – En vägvisare till militärhistoriska sevärdheter i Sverige

Leif Högberg och Jan Erik Ohlsson har i vår utkommit med en handbok kring militära sevärdheter i Sverige. Boken är uppställd landskapsvis och det är inte få objekt, som beskrivs för den intresserade. Det handlar om allt från befästningar, kaserner, museum, minnesmärken och mycket mera.

Jag har kanske av naturliga skäl koncentrerat mig på Blekinge och kommit fram till att vårt lilla landskap rymmer mer av sevärdheter än de flesta andra landskap i landet. Tyvärr är dock uppgifterna om Blekinge försedda med en del sakfel, dock inga av avgörande betydelse.

Boken är rikt illustrerad, vilket avsevärt förhöjer värdet. Boken ges ut av svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, men kan också inhandlas direkt hos Leif Högberg genom förlaget Fort & Bunker.

Unikt projekt i Motortorpedbåtshallarna

Eric Nordevall II

Nagelapor och diktare jobbar åter på varvet. I dagarna har tillverkningen av en ångpanna för hjulångaren Eric Nordevall II startat i motortorpedbåtshallarna på Lindholmen. Genom ett EU-projekt och med hjälp av Arbetsförmedlingen har 6 personer fått möjlighet att utbildas i detta gammaldags mekaniska hantverk. Varvshistoriska föreningen i Karlskrona är ägare till projektet.

Den 28 mars var det dags att fästa den första niten. Totalt 4000 nitar kommer att gå åt, innan pannan är klar i slutet av år 2007.

Hjulångaren Eric Nordevall sjönk på Vättern 1865 och bygget av en replik pågår i Forsvik vid Karlsborg. Originalen var byggd 1836 och tillhörde den första generationen ångfartyg. Hon byggdes för att trafikera Vättern och Göta kanal. En hjulångare som denna representerar övergången från traditionellt resande med häst och vagn till de maskinella transportmedlen, samtidigt som den i lika hög grad representerar framväxten av kvalificerad svensk industri. Ångmaskinen kommer att byggas i Motala, där förmodligen pannan kommer att installeras.

Projektledare inom Varvshistoriska föreningen är Bengt-Ivar Magnevall med Bo Lindahl som biträdande.

Olle Melin

Bo Lindahl

Bengt Ivar Magnevall

Första niten sätts på plats

Foto: Olle Melin

Reservofficerare på Blekingebesök

SVEROF BLEKINGE, som står för Lokalavdelning inom Förbundet Sveriges Reservofficerare, hade den 12 maj nöjet att se reservofficerare från Polen och Kaliningrad som gäster i Karlskrona

Dagen inleddes med ett beök på Marinmuseum, där undertecknad berättade om det svenska kustartilleriets historia och detta möjliggjordes med en alldeles utmärkt tolk, Julanta från Migrationsverket i Blekinge. Dagen fortsatte med lunch på Sjöofficersmässen och ett föredrag om kustartilleriets arvtagare, Amfibiekåren. Efter rundtur i Karlskrona bar det av till Malmö för deltagande i Försvarsmaktsdagen och besöket i Sverige avslutades på Listerlandet med bl.a. besök på Hanö.

Värd för gästerna var Ulf Sjöberg, rmajor i reserven och självklart medlem i vår kamratförening.

På bilden syns deltagarna i Marinmuseets galjonshall med tolken som nummer två från vänster.

Olle Melin

Foto: Olle Melin

Marindagen i Karlskrona

Marindagen i Karlskrona (6 maj) lockade uppemot 25.000 besökare. Det mycket fina vädret tillsammans med ett brett programinnehåll bidrog till en intressant dag i marinens tecken.

Syftet med Marindagen var att presentera marinens verksamhet av idag, där deltagande i internationella övningar kommit att bli en allt viktigare del. Under ett utbildningsår är den största delen av övningarna internationella, d.v.s. sker i samverkan med andra nationer. Presentation av fartyg materiel har också varit en viktig del av Marindagen.

Förutom fartyg och ubåtar så har helikoptrar, flyg (JAS Gripen), hemvärn och övrigt frivilligförsvaret och många andra deltagit och förevisat verksamhet under Marindagen.

Då centrala delar av det världsarv, som gjort att Karlskrona tagits upp på UNESCO's världsarvslista, finns inom Marinbasens område, har visningar anordnats i samverkan med Marinmuseum och Varvshistoriska föreningen.

3 musikkårer (Marinens Musikkår, Marinens Ungdomsmusikkår samt Marinens Hemvärnsmusikkår Blekinge) bidrog till att göra Marindagen i Karlskrona till en folkfest. Inriktningen är att genomföra nästa Marindag 2008.

Ulf Öberg

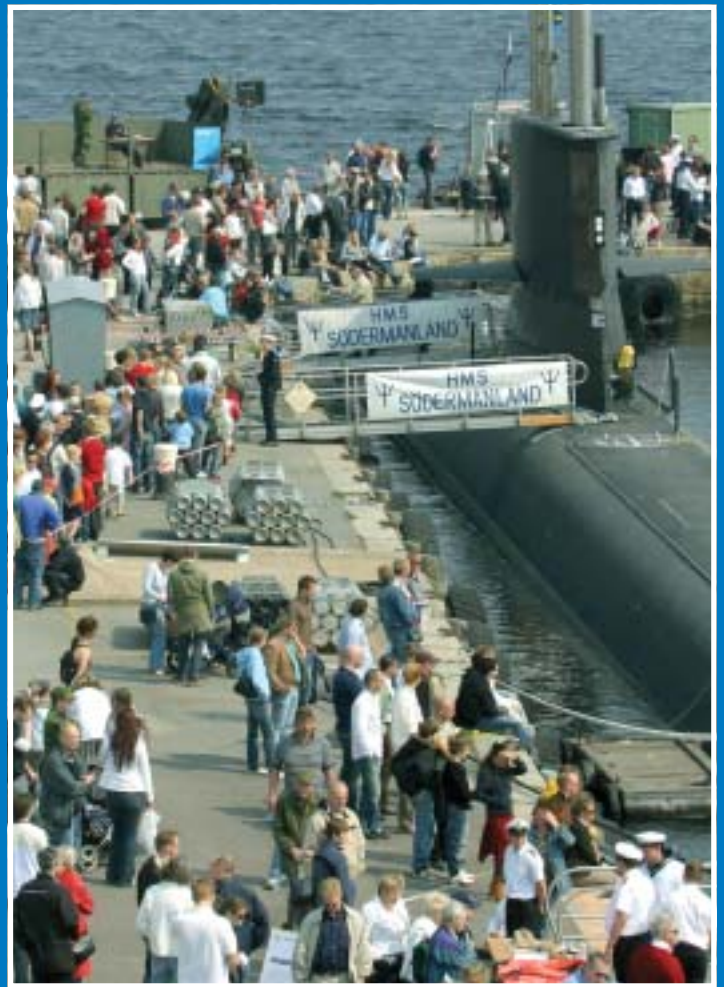

Foto:
Håkan Jönsson

Tvättbyte i terräng

Tvättbyte i det militära är en mycket viktig förrättning. Det renar soldaten kroppsligen och ökar hans motståndskraft mot farsoter och otyg, som i gamla tider skördade så många offer. Denna förrättning är till synes mycket enkel att genomföra. Soldaten promenerar utefter ett led av artiklar, han avlämnar det smutsade och får i stället rena plagg, oftast i passande storlek.

Sker förrättningen på hemmaplan och inom förrådsområdet är det hela någorlunda enkelt. Här kan brister snabbt avhjälpas, nya behov kan tillfredsställas och personal anskaffas eller bytas ut. Alla anställda inom förrådsverksamheten är nämligen inte lämpade för den grannliga uppgift, som ett tvättbyte utgör. Även i denna ombonade miljö fordrar dock förrättningen såväl eftertanke som planering.

Det svenska försvaret har städse haft som mål, att soldaten skall vara hel och ren, hans uniform med tillbehör skall vara korrekt och välsittande. Detta gäller såväl kläder som skodon och annan utrustning. Därför har t.ex. klädesplagg indelats i olika storlekar. Skickliga förrådsmän kunde på ett ögonblick avgöra en persons status i detta sammanhang. "Aha, en C 52". "Nej, snarare en B 54".

Att utföra ett sådant tvättbyte ute i fält, eller under fältliknande förhållanden ställer helt nya krav på förrättarna. Det krävs en planering på en högre nivå. Nu saknas plötsligt bakomliggande resurser. Det man tagit med hemifrån, är vad som finns att tillgå. Det gäller alltså att noga beräkna behoven och därtill lägga in empiriska, erfarenhetsmässiga, faktorer. Kunskaper i statistik är inte helt ur vägen. Sannolikhetsläran behövs också. "Ett förband har 500 soldater. Huru många av dessa har halsstorlek 41? Antag att 30% av styrkan är s.k. repgubbar. På vilket sätt förändras statistiken?"

Sådana frågor sysselsatte förvaltaren NN, när han nu närmade sig en plats i terrängen, milavis från hemmaförråden, där hans förrådsenhet skulle förrätta tvättbyte. Han hade beställt en egen bil från "Transporten", medan hans personal långt tidigare hade åkt iväg i väl lastade transportbilar. Under färden tänkte han tillbaka på det planeringsarbete, som under hans personliga ledning hade föregått den aktivitet, som nu skulle äga rum. Ett batteri från "det rörliga" var föremålet för förrättningen. Vår förvaltare var en modern ledare, som lyssnade på sina medarbetare och lät alla komma till tals. Man hade i samförstånd diskuterat fram behovet av persedlar och noga diskuterat förrättningens förlopp, kravet på terrängens utseende, personalfördelning etc. Han mindes också de underfundiga leenden, som ett par förrådsmän presterat, när han själv, personligen, hade understrukt behovet av ett parti långkalsonger. Han tillhörde den generation, som alltid året om bar långkalsonger och säkert fanns det soldater, som hade behov av att byta detta plagg. Men han var mycket nöjd, han kände sig väl till mods, där han satt i sin fina bil. Han hade kontroll över uppdraget, det låg som sabeln i fåktarens hand (jämförelsen hämtad från B Montgomerys memoarer).

Kjell Silverbark

Historien fortsätter i
Kustposten nr 3.

RÖRLIGA BLADET

Nr 2 - 2006

MUSEIFÖRENINGEN FÖR
RÖRLIGT KUSTARTILLERI

Vår adress

KA 2 Museiföreningen för Rörligt Kustartilleri
Marinbasen
Box 527
371 23 KARLSKRONA

Adressändringar

Vid adressändring glöm inte att vi behöver den för att nå Dig med Rörliga Bladet m m

Redaktör

Sigvard Bengtsson

Att vara medlem

Vill Du bli medlem eller veta om vår förening, ring Sigvard Bengtsson tel 0455/33 60 20 eller Hans Willebrand tel 0480/ 33056

Medlemsavgifter

Vi har mycket humana medlemsavgifter:

- Årsavgift 20:-
- Ständig medlem 200:-

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva

För att vi skall veta vem som betalt in pengar vill vi att Du meddelar namn och adress

Hans Willebrand tfn 0480 / 33056 eller
Sigvard Bengtsson tfn 0455 / 33 60 20

Inbetalning av medlemsavgifter

Föreningen har öppnat ett bankkonto där medlemsavgifter samt eventuella gåvor kan sättas in.

Clearingnr = 1160 (Handelsbanken)

Kontonummer = 152 252 088

Adress: KA 2 Museiförening för Rörligt Kustartilleri

c/o Hans Willebrand

Gräsgårde 4327

338 96 Ljungbyholm

Innehåll

- Svenskt rörligt kustartilleri

av: Sten Munck af Rosenschöld

Gåvor

Vi uppskattar om Du hjälper föreningen med Ditt medlemskap, men behöver all ekonomisk hjälp och tackar i förhand för eventuell gåva

Meddelande

Kamratträffarna på Militärhemmet i Karlskrona

fortsätter under 2006 med följande dagar, som är första tisdagen i varje månad:

4 juli, 1 augusti, 5 september,

3 oktober, 7 november, 5 december.

Väl mött till kamratlig samvaro

Bild: 4 m inbasmätare, grupperad på Galgerbetet utanför Visby

KA 2 Museiförening för Rörligt Kustartilleri har fått tillåtelse av författaren Sten Munck af Rosenschöld och av Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek att som följetong få återge boken *Svenskt rörligt kustartilleri i Rörliga Bladet*.

Förord

Denna bok behandlar huvudsakligen utvecklingen av motoriserat rörligt tungt kustartilleri, det vill säga artilleri med större kaliber än 9 cm. Boken behandlar även andra system som har beröring med de tunga rörliga kustartilleriförbandens uppgifter, såsom rörliga spärrbataljoner, tunga kustrobot-batterier och amfibieförband. De tre rörliga 10,5 cm m/27-34 kustartilleribatterier som fanns under en kort tid på 1930- och 1940-talen berörs inte. Det rörliga kustartilleriets hästepok behandlas inte heller i denna bok.

Boken är uppdelad i tidsskeden för att samlat kunna spegla den successiva utvecklingen avseende Sveriges säkerhetspolitik, studier, utredningar och försvarsbeslut samt den operativa planering som blev möjlig tack vare tillförseln av operativt rörliga kustartilleristridskrafter.

Motivet för att skriva denna bok just nu är att författaren, som har egen erfarenhet som batteri- och bataljonschef med mera, önskar för eftervärlden

den bevara det tunga rörliga kustartilleriets historik. För intresserade finns det också möjlighet att studera den materiel som skildras i denna bok vid Museiföreningen för rörligt kustartilleri museum på Aspö i Karlskrona och vid Beredskapsmuseet i Djuramossa, strax norr om Helsingborg. Denna bok är avsedd att kunna fungera som handledning för besökarna vid dessa museer och ge en fördjupad bakgrund till utställningarna.

Tack framförs till företrädare för KA 2 Kamratförening, Museiföreningen för rörligt kustartilleri KA 2, KA 2 museum, Beredskapsmuseet och Försvarets materielverk med flera som har lämnat bidrag till denna bok. Tack också till överste 1. gr. Lars-Göran Rydkvist och major Sigvard Bengtsson, vilka har sakgranskat innehållet.

Stockholm i april 2006

Sten Munck af Rosenschöld

Det rörliga kustartilleriet hade mot slutet av sin tid världen kanske förnämsta kustartilleripjäser.

Överstelöjtnant Sten Munck af Rosenschöld upplevde större delen av efterkrigstiden vid det rörliga kustartilleriet och kan som få berätta om de olika förbanden och pjäsmaterielen.

Efter fänriksutbildningen var han instruktionsofficer vid eldledningsplutonen vid 6. batteriet, KA 2. De första åren utbildade han värnpliktiga vid 15,2 cm kustartilleribatterier m/37 och därefter 7,5 cm kustartilleribatterier m/65, vilka ingick i de då nyuppsatta rörliga spärrbataljonerna. Efter att första har varit krigsplacerad och övad som ställföreträdande batterichef vid 3. kustartilleribatteriet (15,2 cm m/37) blev han därefter chef för samma batteri.

Han var under ca tio år krigsplacerad som chef för 1. kustartillerisamverkansgruppen, vars uppgift var att samordna sjömålsverksamheten för de fasta och rörligt kustartilleriförbanden i Södra militärområdet, i första hand i Skåne.

Åren 1984-1986 var han chef för artilleri- och robotbataljonen vid KA 2, vars var att grundutbilda de första 12/80-bataljonerna. Författaren avslutade mer än tjugo års krigsplacering vid rörliga kustartilleriförband med att under fyra år vara krigsplacerad chef för 3. kustartilleribataljonen (12/80)

Perioden 1930–1945

Det rörliga kustartilleriet skapas

Den 1 november 1902 beslutades att kustartilleriet skulle upprättas som ett vapenslag inom sjöförsvarsdepartementets ansvarsområde från och med den 1 januari 1902.

Inledningsvis bestod kustartilleriet av Vaxholms och Oscar-Fredriksborgs, Karlskrona och Älvsborgs fästningar samt Fårösunds och Hörningsholms kustpositioner.

Kustfästningarnas uppgift var sedan tidigare att skydda svenska flottans baser och flottan själv i utgångslägen för operationer och under mobilisering, samt också skydda bakomliggande städer för bombardemang från sjön.

Den svensk-norska unionens upplösning 1905 medförde ett förändrat säkerhetspolitiskt läge för Sverige. Försvarsbeslutet 1914 angav delvis nya och utvidgade uppgifter för kustförsvaret.

30,5 cm haubits m/16 i öppen pjäsbrunn. Två batterier med fyra pjäser vardera byggdes efter första världskriget: Torsbergsbatteriet på Värmdö och Aspöbergsbatteriet på Aspö, Karlskrona. Pjäserna i Torsbergsbatteriet flyttades till Ryssjön, mellan Karlshamn och Ronneby i början av andra världskriget. Båda batterierna utgick omkring 1950. Batterierna tillkom under den tid då hot från luften inte förelåg.

Utöver de dittills gällande uppgifterna skulle det fasta kustförsvaret skydda även andra för flottans operationer viktiga hamnar än de förberedda operationsbaserna. Det skulle också trygga andra viktiga platser vid kusten, såsom huvudstaden, mer betydande sjöhandelsstäder och i övrigt särskilt sårbara eller för neutralitetskränkning utsatta platser.

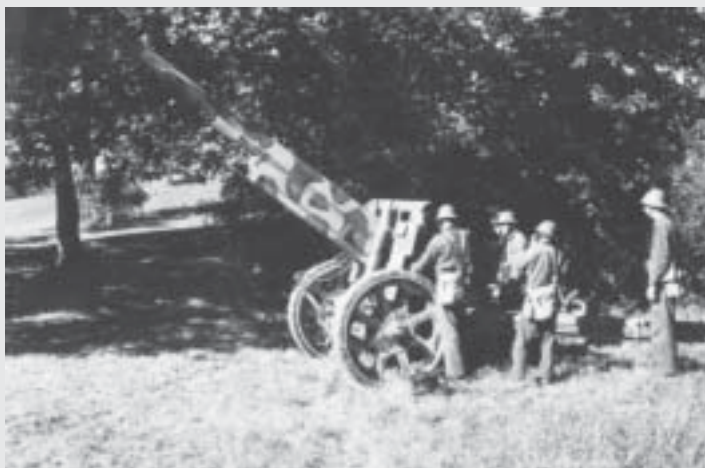
Beslutet innebar en utflyttning av försvaret i Vaxholms fästning till en yttre linje som sträcker sig över de punkter där farlederna genom den yttre skärgården går in i den inre, anläggning av Hemsö fästning, byggandet av tunga haubitsbatterier i Vaxholm, Karlskrona och Hemsö fästningar samt anskaffning av rörligt hästanspant artilleri. Det rörliga kustartilleriet under och efter första världskriget kom att innehålla ett stort sortiment av hästanspända fältpjäser med kaliber från 57 mm upp till 15,2 cm haubits. I början av 1930-talet tillfördes enstaka motorfordon, men förbandens stridande delar ar uteslutande hästdragna. Rörliga kustartilleribatterier blev motoriserade först 1939

Det rörliga kustartilleriets utbyggnad

1930 försvarskommission ansåg att en förstärkning av marinstridskrafterna var önskvärd, framför allt för att ge försvaret på vissa kuststräckor större försvarseffekt. För detta ändamål behövdes bland annat rörliga kustartilleribatterier.

Behovet av rörliga batterier var stort, särskilt för Gotlands försvar samt för stärkandet av försvaret inom Öregrunds-, Karlshamns- och Öresundssområdet, men även för medverkan vid avvärjande av landstigningsföretag mot andra delar av kusten där fast kustartilleri saknades.

Kommissionen föreslog uppsättande av en rörlig kanondivision med tre

Föregångaren till det moderna rörliga kustartilleriet, en 10,5 cm kanon m/27-34. Två batterier har under beredskapsåren 1939–1945 funnits i Fårösunds fästning och ett batteri i Karlskrona fästning. Batteriorganisationen innehöll inte egna dragfordon. Batterierna ersattes av 15,2 cm kustartilleribatterier m/37.

Laddning av 30,5 cm haubits förbereds. Granatens vikt var 385 kg. Det fanns tio olika laddningar som gav en utgångshastighet på 192–520 m/s, maximal skottvidd var 19 900 m. En pjäsbrunn har iordningställt vid Aspöberg för visning, omedelbart intill Museet för rörligt kustartilleri.

15,2 cm batterier. Anskaffning fastställdes i 1936 års försvarsbeslut.

Krigsutbrottet medförde ny förstärkning av kustartilleriet. Med början 1939 anskaffades 23 stycken 15,2 cm kustartilleripjäser m/37 och 37/B, tillverkade av Bofors. 1944 tillfördes kustartilleriet – mitt under brinnande världskrig – nio 21 cm kustartilleripjäser m/42 från Skoda i det tyskockuperade Tjeckoslovakien.

Beredskapen ställer nya krav

Chefen för marinen hemställde i juni 1940 om att Marinförvaltningen skulle äska medel för förstärkning av kustartilleriet, dels för fast kustartilleri och

15,2 cm kanon m/98 i Batteri Bäckastrand, Aspö. Batteriet byggdes 1933 och pjäserna flyttades 1942 till Holmögdad. Inte heller detta batteri hade skydd för bekämpning från luften.

dels i form av en ökning av det rörliga kustartilleriet med fyra 15,2 cm batterier, tio 40 mm luftvärnsautomatkanontroppar och nio 150 cm strålkastare.

De tre rörliga 15,2 cm batterier som var under anskaffning skulle också kompletteras med luftvärnsautomatkanontroppar och strålkastare.

Behovet av rörligt kustartilleri fanns bland annat vid följande platser och områden: Luleå, norra Kvarken, Sundsvall, Gävle, Södertäljeinloppet, Oxelösund, Vikbolandet, Barösund, Västervik, Gotland, norra och södra Kalmarsund, Karlshamn, Skånekusten, Kungsbackafjorden, Hakefjorden, Gullmarsfjorden och Strömstad.

Behovet uppskattades till sammanlagt sju batterier, varav tre för skydd av väntankarplatser. I tilläggsstat för budgetåret 1940/1941 äskade Marinförvaltningen medel för sju batterier.

I en ÖB-föredragning för försvarsministern den 30 september 1940 sades att bland annat rörliga kustartilleristridsmedel erfordrades för komplettering av det fasta kustartilleriet eller för fullgörande av kustartilleriets uppgifter utanför kustartilleriförsvaret område.

Uppgifterna angavs vara:

- Samverkan med armétridskrafter vid strandförsvaret.
- Skydd av tillfälliga ankarplatser med mera.
- Skydd av spärr vid Öresund samt viktiga trängre farleder i norra Kvarken, Kalmarsund samt farleden innanför Kosteröarna.

För att kunna lösa uppgifterna behövdes tre rörliga 21 cm och tre rörliga 15,2 cm batterier med grupperingsplatser enligt följande:

Marstrand, Kungsbacka, Halmstad, södra, mellersta och norra Öresund, Falsterbo udde, Skånes syd- och ostkust, Karlshamn, Kristianopel, Ölands norra och södra udde, Oskarshamn, Oxelösund, Sundsvall, Härnösand och norra Kvarken.

Armén behövde även fjorton 15,2 cm kanoner. I det militärpolitiska läget 1940 ansågs krigsfall II vara det mest sannolika, varför arméns beställda 15,2 cm pjäser m/37 skulle grupperas vid finska gränsen. Kusten skulle sakna långskjutande artilleri.

Rörligt kustartilleri behövdes för att i samverkan med flottans stridskrafter försvara viktiga områden. Kustartilleriet hade också stor betydelse för sjöstridskrafterna om de måste användas inom andra områden. Ett exempel

15,2 cm kustartilleripjäs m/37. Pjäsen kan sidriktas 60 grader inom lavetten. Då annan skjutriktning anges måste spadpålarna vid lavettbenens baksida tas upp och pjäsen svansas.

på en sådan betydelsefull uppgift var skydd av transporter i Bottniska viken.

För kustartilleriet behövdes en väsentlig förstärkning av det långskjutande rörliga artilleriet – oberoende av liknande materielanskaffning för arméns räkning.

Anskaffning av nio 15,2 cm pjäser m/37

Bofors levererade den första pjäsen i april 1939, fyra pjäser i oktober 1939 och resterande fyra pjäser i februari 1940.

De tre kustartilleribatterierna kom att benämnas 1., 2. och 3. kustartilleribatteriet. Det sistnämnda avsågs att organiseras den september 1941,

Dragterrängbil m/39 Skodatraktorn. Bilen var sexhjulsdreven, hade en 95 hk bensinmotor och var försedd med vinsch. Sammanlagt 211 stycken anskaffades. Den fanns även i en variant med dubbelhytt, som rymde halva pjäs-bemanningen

medan 1. och 2. kustartilleribatterierna hölls i hög beredskap för att kunna organiseras en vecka efter order.

Bemanningsansvaret för de tre första 15,2 cm kustartilleribatterierna fördelades inledningsvis så att personal för 1. och 3. 15,2 cm kustartilleribatterierna utgick ur Karlskrona kustartilleriregemente (KA 2), medan Vaxholms kustartilleriregemente (KA 1) ansvarade för bemanning av 2. kustartilleribatteriet.

Körförsök med lämpliga dragfordon till de nio anskaffade 15,2 cm pjäserna påbörjades i december 1939. Både svenska och utländska traktorer prö-

Skjutbord m/33-37 användes för omräkning av bäring och avstånd från mätstation utanför batteriet till att gälla från batteripunkten. Pjäs i batteripunkt erhöll sidriktning och uppsättning. Omräkning för pjäser som inte stod i batteripunkten skedde med hjälp av pjäsparallaxtavla vid respektive pjäs

vades. Skoda-traktorn ansågs betydligt överlägsen de övriga. Den hade överlägsen styrka, dragförmåga och terrängframkomlighet. Behovet bedömdes vara sju traktorer per batteri. Tjugo Skoda-traktorer beställdes i februari 1940. Övrigt behov av fordon skulle tillgodoses genom inhyring av civila fordon. I alla batterier skulle det ingå en 40 mm luftvärnsautomatkanontropp och en rörlig 150 cm strålkastare.

Vid varje batteri fanns två vågbasavdelningar och två inbasavdelningar som mätte in målens läge. I sammanställningsplatsen fanns skjutbord och korrektionsbord, där mätvärden omvandlades till skjutelement. Vid de pjäser som inte var grupperade i batteripunkten fanns en pjäsparallaxtavla som räknade om de skjutelement som gavs gällande batteripunkten. Samtliga eldledningsförbindelser bestod av falltrådlinjer.

Överbefälhavaren utfärdade i juli 1941 anvisningar om rekognoscering av åtta grupperingsplatser för rörliga 15,2 cm kustartilleribatterier: tre på norrlandskusten, två vid Ålands hav, en norr om Bråviken samt två på Öland.

Ytterligare förstärkning med fjorton pjäser

1941 års försvarsutredning ansåg det vara nödvändigt med en förstärkning av det rörliga kustartilleriet. Behovet angavs till tre 15,2 cm batterier för fastlandet, utöver de tre batterier som redan var under anskaffning. Utredningen föreslog att de av armén beställda fjorton 15,2 cm kanonerna skulle överföras till kustartilleriet. Fyra kustartilleribatterier borde organiseras (vardera om tre pjäser) med två pjäser i reserv. Tre batterier avsågs för fastlandet och ett för Gotland.

Försvarsutredningen underströk att rörliga kustartilleribatterier helt stod till överbefälhavarens disposition för den användning (sjömål eller markmål) som ansågs lämpligast. Överföring av fjorton 15,2 cm pjäser m/37B från armén till kustartilleriet fastställdes med 1942 års försvarsbeslut och kom att levereras i fyra omgångar: tre pjäser i december 1943, tre pjäser i april 1944 fyra pjäser i december 1944.

Uttagna motorfordon med gengasdrift kunde inte användas som dragfordon, eftersom dragkraften inte var tillräcklig.

Volvo dragterrängbil m/42. Bilen var sexhjulsdreven, hade en bensinmotor på 108 hk och var försedd med vinschoch tryckluftsbromsar. Sammanlagt 57 stycken anskaffades

Överbefälhavaren utfärdade order om att bensindrivna fordon skulle användas i batterierna. En artilleritraktor beställdes från Volvo. Sedermera kom den att benämnas Dragterrängbil m/42. Sammanlagt beställdes 23 stycken dragterrängbilar till de fyra kustartilleribatterierna.

De fyra nya kustartilleribatterierna kom att benämnas 4., 5., 6. och 7. kustartilleribatteriet. 5. kustartilleribatteriet ingick i krigsorganisationen den oktober 1944 och de övriga något senare. 7. kustartilleribatteriet avsågs för Gotland, övriga för fastlandet.

Förrädsställning av 1, 2., 3., 4., 5. och 6. kustartilleribatterierna skedde i Blekinge och utbildnings- och bemanningsansvar ålades KA 2.

Anskaffning av nio 21 cm pjäser m/42

Specialmaskin AB i Göteborg var generalagent för Skodawerke Pilsen, Tjeckoslovakien. Företaget kontaktade 1939 Marinförvaltningens artilleriavdelning och erbjöd sex 21 cm kanoner mot betalning i råvara, nickel eller andra metaller. Pjäserna skulle vara färdiga i Pilsen för besiktning under 1940.

21 cm kanon m/42. Karakteristiskt för denna kanon var dess långa eldrör. Eldrörlängd mäts i kaliber, denna kanon hade kaliberlängd L/45 (15,2 cm m/37 hade L/43). Eldrörlängden anpassas för att ge maximal mynningsenergi i förhållande till kanonens vikt. Ett långt eldrör ger högre mynningshastighet.

Marinförvaltningen svarade att betalning i nickel "inte kunde komma till utförande. I det fall betalning kunde ske mot andra betalningsvillkor och om anskaffning skulle bli aktuell var ämbetsverket villigt att återkomma till företaget." Överbefälhavaren anförde inför försvarsministern att en förstärkning av kustartilleriet genom tillförande av tungt artilleri var av största betydelse. Särskilt värdefull skulle tillgången vara för medverkan vid försvare av Öresund liksom av Skånes kuster. Önskemål om förstärkning av de marina försvarsområdena i Stockholms och Göteborgs skärgårdar med bland annat tungt artilleri förelåg också. Tack vare att pjäserna var rörliga kunde de användas allt efter behov i olika krigsfall.

Antalet pjäser medgav uppsättandet av två batterier. Personal kunde erhållas genom överföring från äldre batterier och genom att Sverige nu hade avstått från att medverka i Ålandsoperationen.

Specialmaskin AB kontaktade åter Marinförvaltningen i november 1939. Det fanns nu tolv 21 cm pjäser, som ursprungligen var beställda av Turkiet, men leverans kunde inte ske på grund av de politiska förändringarna. Skoda kontrollerades nu av Tyskland. I januari 1940 erbjöd Skodawerke sex pjäser med ammunition.

Marinförvaltningen skrev till Statens handelskommission och frågade om vissa varor kunde frigöras i Sverige för betalning till Tyskland. I november 1940 fick Skodawerke tillstånd för utförelse av nio pjäser till Sverige. Om överenskommelse kunde träffas före den 15 december skulle pjäserna börja levereras efter 18 månader med slutleverans efter 21 månader. Förhandlingarna ledde inte till något positivt resultat och förklarades vilande.

Genom utrikesdepartementets försorg skedde ett genombrott i förhandlingarna ett år senare, i december 1941, och kontrakt kunde skrivas den 20 mars 1942. Det omfattade nio kanoner med ammunition för leverans under 1944.

Den 6 mars 1944 anmälde chefen för marinen till överbefälhavaren att de tre första pjäserna jämte inventarier hade anlänt till Göteborg. Materiel till nästa kustartilleribatteri beräknades anlända till Göteborg under april och maj. Chefen för marinen hemställde om att få inkalla personal till utbildning.

Överbefälhavaren bemyndigade inkallelse av värnpliktiga den 16 mars 1. och 2. 21 cm kustartilleribatterierna skulle ingå i krigsorganisationen senast den 1 juni 1944. 3. 21 cm kustartilleribatteriet ingick i krigsorganisationen den 29 september 1944.

Förbanden tilldelades tjugo av den Volvotraktor, Dragterrängbil m/42, som samtidigt anskaffats till de senast tillförda fjorton 15,2 cm kustartilleripjäser m/37 B.

I samtliga batterier skulle det ingå en 40 mm luftvärnsautomatkanontropp och en rörlig 150 cm strålkastare. Vid varje batteri fanns två vågbasavdelningar och två inbasavdelningar som mätte in målens läge. I sammanställningsplatsen fanns skjutbord och korrektionsbord, där mätvärden omvandlades till skjutelement. Vid de pjäser som inte var grupperade i batteripunkten fanns en pjäsparallaxtavla som räknade om de skjutelement som gavs gällande batteripunkten. Samtliga eldledningsförbindelser bestod av fältrådlinjer. 1, 2. och 3. 21 cm kustartilleribatterierna förrädsställdes i norra Halland och utbildningsansvaret ålades Älvsborgs kustartilleriregemente (KA 4)

21 cm kustartilleripjäs m/42. Pjäsbemanningen bestod sammanlagt av 30 man, varav 20 för betjäning av pjäsen, sex man för ammunitionsbetjäning och fyra motorförare.

Idrottsutbyte Sverige – Tyskland för 50 år sedan

Berättad av Hety Eichner (född Duhme)
Behn i Niedersachsen
Fritt översatt av Kjell Silverbark

Det var en stor händelse för oss tyska ungdomar, när vi fick komma till Sverige för 50 år sedan. Vår klubb hade haft besök av svenska idrottare tidigare på året. Nu skulle vi – OTB, Osnabrücker Turnerbund – återgälda besöket. Våra värdar hette KA 2, vilket vi alla trodde var en förkortning för en idrottsklubb. Långt senare förstod vi, att det var ett militärt regemente.

Vi tävlade på tre olika platser, Stockholm, Gävle och Karlskrona. Detta gjorde, att vi fick se en stor del av Sverige. Vi trodde inte våra ögon. Vart vi såg var allt helt och oskadat. Inga sönderslagna hus, inga rester efter bomber och beskjutning. Dessutom såg vi också, att allt var rent och välordnat i Sverige, människorna såg nöjda och välnärda ut. Inga invalider syntes på gatorna.

Mottagandet i Gävle och Stockholm var korrekt, men inte helt hjärtligt. Våra ledare hade många synpunkter på fördelning av omklädningsrum och träningsplatser. Men vi sade inget. Vi var ju gäster i ett främmande land.

I Karlskrona var det helt annorlunda. Vi möttes på stationen av en välkomstkommitté och fördelades till olika inkvarteringar. Många av oss blev rädda, eftersom flera i kommittén bar uniform. Men det gick jättefint. Jag hamnade hos en familj, där jag mottogs som en länge efterlängtd gäst. En härlig måltid stod framdukad och jag kände mig genast hemmastadd. På min lediga tid gjorde familjen mycket för att visa mig sin stad. Bl.a. vandrade vi upp till vattentornet, varifrån man har en underbar utsikt över staden och ut över skärgården. Hemma i Osnabrück har vi 400 km till närmaste hav och det ligger

dessutom i Holland. ”Min” familj tyckte om att dricka kaffe utomhus, så det blev många kaffestunder i stadens parker och andra grönområden.

Okänd svenska, Ilse Andersson tillsammans med klubbordförande Woilfgang Simon. I bakgrunden Kjell Silverbark

Tävlingarna gick också mycket bra. Vår värddklubb hade många duktiga organisatörer och allt fungerade perfekt. Även publiken tycktes positiv till oss tyskar.

En kväll tävlade vi i en annan stad, som heter Kalmar. Dit fick vi åka i militärbilar. Vi blev mycket rädda, när vi såg dessa och flera av oss vågade först inte åka med. Bilarna liknade mycket dem, som elva år tidigare kört in i vår stad och erövrat. Den gamla skräcken för fienden kom tillbaka för ett ögonblick. Men det varade inte länge. Våra värdar var trevliga och korrekta som vanligt. Fast på tävlingsbanan tog de fram kämpatakterna och vi hade svårt att hävda oss.

En sak förbryllade oss mycket. Varför fanns det så många änkor i Sverige. Att det fanns många änkor hemma i Tyskland, var ju inte så konstigt. Det såg man tydligt. En tysk änka tar sin mans ring och sätter på sitt ringfinger. Men här i Sverige hade nästan alla två ringar. Min värd förklarade sammanhanget. Han var förresten gift med en ”änka”! och hade två barn.

Ilse Andersson Och Ingvar Widneresson tillsammans med tyska ledare i Hannover

Ja, så upplevde jag mitt första besök i Sverige och Karlskrona. Jag är mycket glad, att jag blev medlem i OTB. Tack vare detta fick jag följa med till sagolandet Sverige, jag fick träffa nya intressanta människor och uppleva en ny, vänlig och annorlunda levnadsstil än vår. Hemma var nästan allt präglad av krig och fattigdom. Och det bästa av allt, jag fick träffa en familj, som blev mina vänner för livet.

Jag är mycket tacksam mot de idrottsmän och ledare från regementet KA 2, som en gång tog initiativ till idrottsutbyte mellan våra länder. Hoppas att det alltid kommer att finnas sådana!

Kjell Silverbark

Jan Odehammar och Lars Strömbring (i mitten) tillsammans med OTB-kamrater i Osnabrück

Till flydda tider återgår....

Foto: Bengt Jacobsson

Lördagen den 17 juni 1972 genomfördes regementets dag på Gräsvik, samtidigt som Kamratföreningen höll sitt årsmöte. Årsmötet var detta år förlagt till dåvarande Underofficersmässen. En liten bildkavalkad minner om denna dag.

Olle Melin

Vid årsmötet överlämnade förvaltaren Evald Rigling en tavla förställande Bore till regementschefen och ordföranden Olle Gäfvert. Tavlan hänger nu i föreningens klubblokal..

Parad för Kamratföreningens fana.

Lätt robotbatteri grupperat på kaserngården. Observera bodarna i bakgrunden. Ombyggnad av Norra kasern pågick.

Kamrater uppställda framför ett knippe rörliga pjäser

Förevisning av eldhandvapen på Övre plan.

Materiel utanför Mekanikerskolan.

Marinens Musikkår (egentligen Regionmusikkåren) konserterar utanför musikpaviljongen.

GH Nilsson och Björn Magnusson vid en kulspruta.

En paus i det gröna. Dåvarande klubbmästaren Åke Bergdahl med anhöriga.

En ung regementsintendent Sven-Otto Ullnér övervakar försäljningen av matbiljetter.

Regementschefen Olle Gäfvert och stabschefen Björn Magnusson.

Bevakningsbåt 63 med vapenutrustning.

Minutläggningsdivisionens uppvisning på Danemarksfjärden.

Bevakningsbåt 63 efter fullgjord uppvisning.

Dragkamp.

Artilleribataljonschefen Ewert Juhlin framför en 21 cm pjäs

*KA 2-profilen
Lars Arweström.*

Rädda Jarramas

Marinmuseums och kanske även Karlskronas stolthet, f.d. skeppsgossefullriggaren Jarramas fyller i år 106 år. Tiden har gått ganska hårt åt den gamla damen, som åren 1900 – 1938 var övningsfartyg för Skeppsgossekåren och som därefter några år seglade med Sjömansskoleelever ur flottan till och med 1946.

Ett omfattande renoveringsarbete har igångsatts och det handlar om åtskilliga miljoner kronor för att få fartyget i stånd. Kostnaden är beräknad till 12 miljoner kronor. Hon kommer dock inte att kunna segla igen, eftersom Sjöfartsverkets nuvarande krav på sjösäkerhet skulle innebära så stora förändringar för fartyget, att det ursprungliga skulle gå förlorat. Jarramas är nämligen så gott som helt bevarat i sitt ursprungliga skick.

Jarramas sjösattes den 1 februari år 1900 på örlogsvarvet i Karlskrona och hon är världens näst minsta bevarade fullriggare. Hon hade i sin glans dagar en segelarea på 1002 kvadratmeter och en besättning om 122 man, varav 100 elever.

De åtgärder, som skall vidtagas, är:

- Skrovrenovering
- Nytt däck
- Riggrenovering
- Interiör
- Dokumentation
- Lönade underhåll.

Om projektet får in erforderliga medel, beräknas arbetet vara klart 2010. Under sommaren sätter arbetet med däckbyte i gång. För den skull har Marinmuseum anställt en förste timmerman från Norge, en av världens främsta experter inom området.

I syfte att samla in pengar har kampanjen ”Rädda Jarramas” startat. Projektet är ett samarbete mellan Marinmuseum och Marinmusei Vänner.

Här kan Du göra en insats genom att köpa en del i fartyget. En nit kostar 200 kronor, en koffernagel 500 kronor, ett block 1000 kronor, en talja 5000 kronor och en däcksplanka 10 000 kronor. Du kan också bidra med valfritt belopp. Ett speciellt bankgiro har öppnats med nr 5730-2606.

Olle Melin

Jarramas under segel

Foto: Olle Melin

Hemvärnsmusikens dag firades

Den 20 maj firades Hemvärnsmusikens dag över hela landet. Marinens Hemvärnsmusikkår Blekinge spelade dagen till ära i Jämjö i samband med att hembygdsföreningen avtäckte en byst föreställande diktaren Ragnar Jändel, bördig just från Jämjö.

Musikkåren gjorde också en marschkonsert i samband med Jämjö marknad och en kort marsch genom byn.

Olle Melin

Foto: Ulla Melin

Musikkåren konserterar under ledning av hemvärnstrumslagare Anders Karlsson

Nils Holgersson och Ulrica Pia

Den 6 november i år är det på dagen 100 år sedan Selma Lagerlöfs bok *Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige* kom ut. I Karlskrona celebreras jubileet med, att en liten staty avtäckts någonstans i anslutning till Kungl Amiralitetskyrkan, Ulrica Pia. Det är Stadsbudskåren i Karlskrona, som tagit fram erforderliga resurser för att förverkliga projektet. En pristävling har varit utlyst och segrare blev Ralf Borselius från Hammenhög, som den 11 maj presenterade det vinnande förslaget för representanter ur Stadsbudskåren och Kungl Amiralitetsförsamlingen.

Olle Melin

Foto: Håkan Jönsson

Kyrkorådets ordförande Herman Håkansson till vänster och amiralitetspastor Henrik Lindén till höger tillsammans med konstnären Ralf Borselius och Nils.

Nils Holgersson lämnar boken

Ny bok om Björkholmen

Varvshistoriska föreningen i Karlskrona har utkommit med sitt andra bildhäfte om varvsarbetarmiljöer i Karlskrona. Denna gång är det stadsdelen Björkholmen, som skildras i ett drygt trettio-tal bilder från slutet på 1800-talet fram till 1970-talet. Häftet innehåller också en del porträtt av Björkholmsbor, de flesta med varvsanknytning.

Sammanställningen har gjorts av undertecknad och bildmaterialet kommer i huvudsak från Blekinge Museums arkiv. Häftet kostar 60 kr och kan köpas genom Varvshistoriska föreningen.

Olle Melin

Upprop om ubåtsjaktåren!

Dokumentation av ubåtsjakter och ubåtskränkningar

1980-talet innebar en kulmen i det kalla kriget. För svensk säkerhetspolitik innebar 1980-talet flera stora utmaningar. Den kanske mest framträdande är jakten på ubåtar i skärgårdarna. Av dem är U 137 den mest berömda och dess grundstötning har blivit sinnebilden för ubåtsjaktperioden. Men ubåtsjakten var mer omfattande än så!

Hela marinen påverkades, samtidigt som en hel del av jakten var rätt osynlig för den bredare allmänheten. Flottan var till sjöss under långa perioder och det sköts skarpt mellan skären och i havsbandet. Påfrestningarna var tidvis stora för både personal och anhöriga. Än idag är existensen av kränkande ubåtar omtvistad. Ubåtsjakten innebar stora påfrestningar för marinens personal och marinen ömsom hyllades, ömsom förlöjligades. Samtidigt, som det svenska samhället präglades av fred, var den svenska marinen på flera sätt försatt på krigsfot.

Minnen och erfarenheter

Statens maritima museer (SMM) bedriver sedan en tid forskning kring kalla kriget och ubåtsjakten utifrån marinofficers perspektiv. För att få bredare kunskap om de dramatiska händelserna åren mellan 1980-1994, dokumenterar vi nu marinofficers erfarenheter av ubåtsjakten. Vi vill ta del av *Dina* minnen och erfarenheter från dessa dramatiska år. Vilken roll hade Du? Låg Du på fartyg? Underhållssidan? Basverksamhet? KA? Låg Du på robotbåt? Patrullbåt? Ubåt? Bevakning? Såg Du något? Hur tänkte Du? Hur ser Du på ubåtsjakten nu? Alla erfarenheter är intressanta!

Vi vill också veta, hur familjerna hade det. Var Din man eller hustru involverad i verksamheten? Hur påverkades familjen? Relationerna? Vad tänkte Du? Var Du rädd?

Vi är intresserade av alla sorters erfarenheter, reflektioner och tankar. Vi riktar in oss på alla nivåer såväl som på värnpliktiga och anhöriga. Du som svarar kan vara civil eller militär. Vi söker berättelser – nedskrivna eller muntliga – föremål, fotografier, skämt, affischer, ja, alla sorters material, som kan bidra till att belysa denna dramatiska period. Har Du något föremål, som har koppling till ubåtsjakten? Har Du något bildmaterial? Dagbok? Parallellt med detta upprop bedriver vi intervjuverksamhet. Lämna gärna namn, adress och telefonnummer, så kontaktar vi Dig!

Med denna dokumentation vill vi skapa kunskap om ubåtsjaktåren, så som den tedde sig för främst personalen i marinen. Denna kunskap kommer i sin tur att vara en byggsten i vår förståelse av, hur det kalla kriget påverkade Marinen och Sverige.

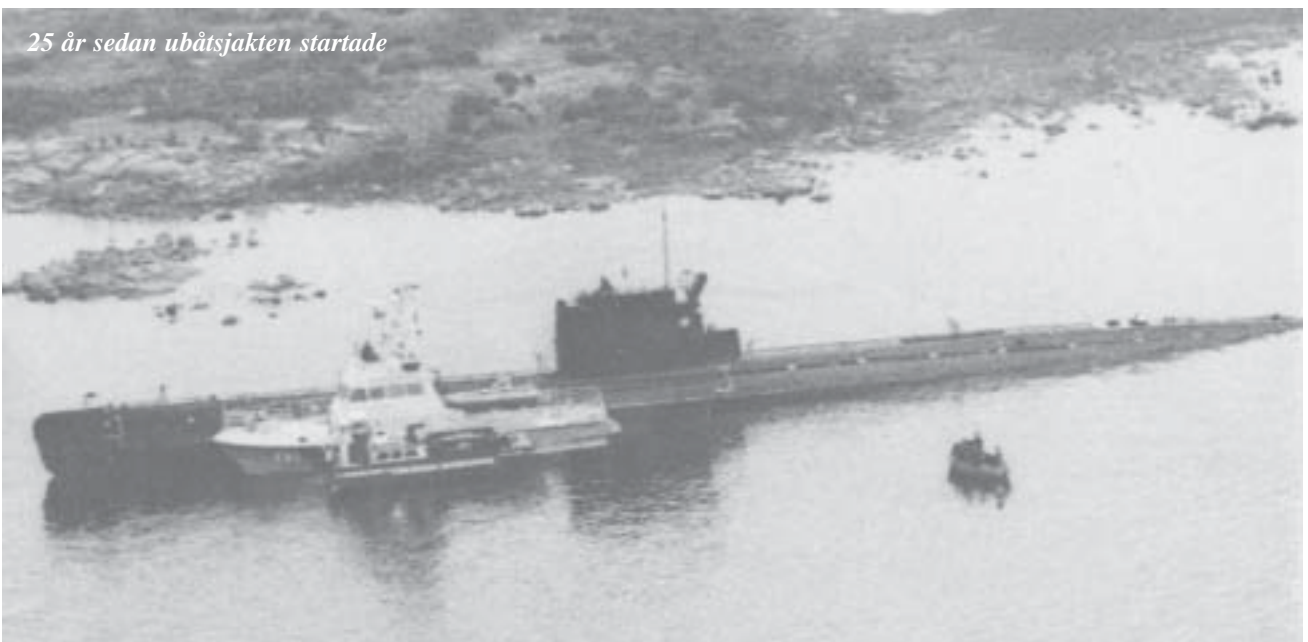
Sprid gärna informationen till personer, som Du tror vill bidra med material!

Vänd Dig gärna till undertecknad, om Du vill veta mer eller undrar över något.

Du når mig på e-post: jonas.engman@etnologi.su.se, arbetstelefon 08-674 7917 eller mobil 0704 868 142. Du kan också skicka material direkt till Statens maritima museer.

Jonas Engman

25 år sedan ubåtsjakten startade

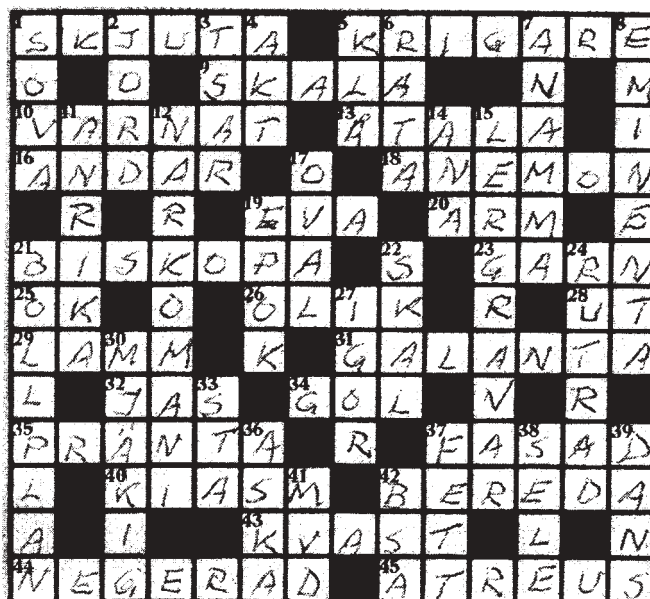

Lösning korsord 1/2006

Denna gång en har Fru Fortuna gynnat

John Olander
Gamla vägen 14
343 37 ÄLMHULT

GRATTIS! Denna gång blir priset bildhäftet om KA 2 förläggningsplatser.

Korsord 2/2006

har som vanligt tillverkats av Gustav Karlsson.

Lösningen insänds till: Redaktören Kustposten Författarevägen 9 371 63 LYCKEBY

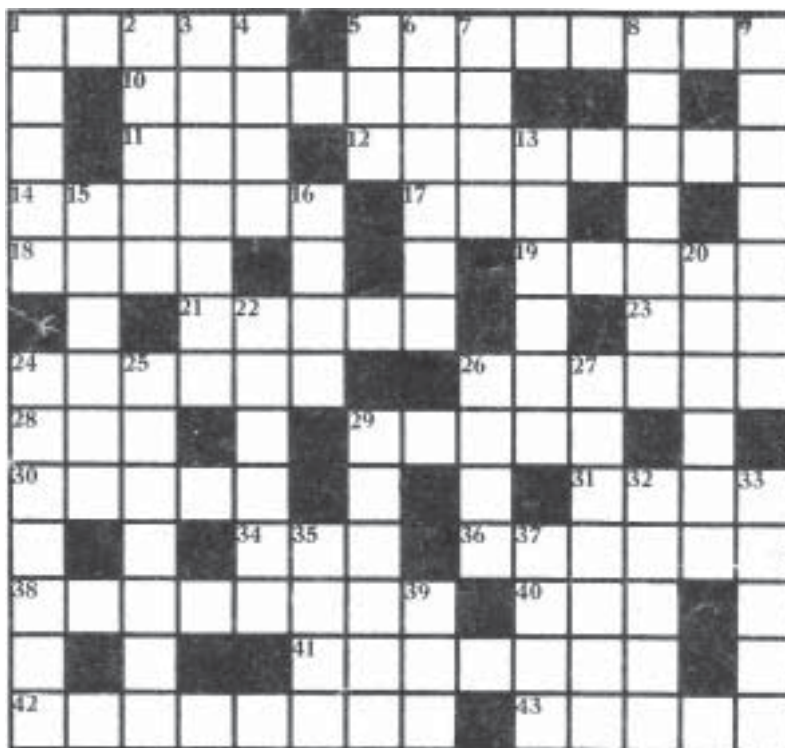
Senast den 15 augusti 2006 vill vi ha Din lösning.

Vågräta ord.

1. Omfamna.	3. Ålderdomliga.	13. Korroderad.	26. Kalksulfat.
5. Skyddsförvaring; 40 dagar.	4. Träskotråd.	15. Bitumen.	27. Orgelement.
10. Rengöringsmedel.	5. Skampåle.	16. Är signifikativt.	29. Lögnaktiga.
11. Stor sammanslutning.	6. Läkemedelsbod.	20. Stad av Assyrien.	32. Ljusjänta.
12. Förenande utrymme.	7. Sällsynta.	22. Trängtan.	33. Fyllekaja.
14. Förläggningbyggnad.	8. Förståeligt.	24. Almquistfigur.	35. Poem.
17. Väg eller sätt i Kina.	9. Utslocknande.	25. Blomkulör.	37. Låsmärke
18. Stjärndäka.			39. Gjorde hanen
19. Annan flicka.			
21. Opålitlig.			
23. Enebärdricka.			
24. Stor gräsplätt.			
26. Att torrspricka.			
28. Biblisk präst.			
29. Särbors sätt att vara äkta.			
30. Pippi långben.			
31. Sagoväsen.			
34. Västkustbrud.			
36. Profet och domare.			
38. Slödderaktigt beteende.			
40. Signalmetod.			
41. Ruinstad på Kreta.			
42. 2007.			
43. Skådebana.			

Lodräta ord.

1. Kan groda.
2. Frödings alter ego.

***Anmälan om deltagande
i Kamratföreningsträff på Berga
Den 11 – 13 augusti 2006***

Vapenbröderna inbjuder till följande program:

KA 2 Kamrater

Fredag 11/8 Avresa Örlogshamnen kl. 07,30
Ankomst Berga ca kl. 16.00
Middag serveras från 16,00 till 17.00
Därefter inkvartering i Vega och Vesta.
Från 19.00 – 22.00 mingel på Slottet.

Anmälan om deltagande sker skriftligen med brev,
kort eller e-post senast den 19 juli till:

Kent Alritzson
Frostgatan 10
371 51 Karlskrona

eller e-post: alritzson@swipnet.se

Lördag 12/8 Frukost 07.00
Kl. 09.00 Avresa med färjan Loke
till Mellsten.
Rundvandring med guider på ön,
medtagen lunch.
Åter Berga ca kl. 15.00
Fri tid till kl. 18,00
då vi samlas för drink.
Kl. 19.00 middag på slottet.

Av anmälan skall framgå
för - och efternamn och adress.
Deltagande sätter in 1000 kronor
på postgiro 9 80 67-2 eller bankgiro 5584-9483
märkt Stockholmsresan senast 1 augusti.

**Frågor kan ställas till Kent Alritzson
tel 0455-21838 eller mobil 070-5871838**

Söndag 13/8 Frukost 08.00
Därefter rundtur på regementsområdet.
Kaffe ca kl. 11.00 därefter hemfärd.
Åter i Karlskrona ca 19,30

Kostnad 1000 kronor per person

***Välkomna
Vapenbröderna***

Kamratföreningen 70 år

Som framgått på annan plats i detta nummer, kommer vi att på något sätt fira föreningens 70-årsjubileum.

Det hela kommer att ske fredagen den 27 oktober.

Plats och omfattning är ännu inte bestämd, men Du kan redan nu reservera dagen.

Detaljer kommer Du att hitta i Kustposten nr 3, som beräknas komma ut i mitten av september.

V Ä L K O M N A !

Styrelsen

Födelsedagar m.m.

90 år

Hilding Rosqvist	Emmaboda	26/9
------------------	----------	------

85 år

Nils Avendahl	Karlskrona	6/7
Erik Karlsson	Tingsryd	8/7
Ingvar Lindgren	Lyckeby	18/7
Lennart Svensson	Göteborg	29/7
Per-Gunnar Fernander	Sollentuna	25/8
Rune Cannerström	Fjeholm	7/9
Bertil Berg	Lomma	10/9
Thore Holmberg	Vällingby	11/9

80 år

Eskil Lund	Ramdala	11/7
Arne Larsson	Täby	22/7
Ingrid Friberg	Karlskrona	26/7
Rune Larsson	Hägersten	31/7
Ingemar Nilsson	Karlskrona	7/8
Sven Sonnheden	Lyckeby	24/8
Astrid Hertze	Karlskrona	15/9

70 år

Per Lundbeck	Hudiksvall	22/7
Bertil Brämning	Karlskrona	30/7
Arne Andersson	Karlskrona	20/8
Ingvar Ronnefalk	Nättraby	22/8
Yvonne Andersson	Ramdala	18/9

65 år

Hans Fredrik Samuelsson	Karlskrona	4/7
Bengt Olsson	Ronneby	10/7

60 år

Maths Dackehag	Karlskrona	5/8
Johnny Jedsmo	Mörum	6/9
Birgitta Nedfors	Karlskrona	13/9
Lars Holmgren	Stockholm	20/9
Lars-Göran Wallin	Karlskrona	30/9

55 år

Peter Odebjer	Karlskrona	8/7
Lennart Seerbe	Karlskrona	2/8
Ole Forell	Karlskrona	10/9
Göran Johansson	Karlskrona	14/9

40 år

Carl Brix	Lidingö	31/7
Tony Forsberg	Johannishus	2/8
Lars Sjöberg	Mönsterås	11/8
Fredrik Pålsson	Lund	30/8

30 år

Ulf Petersson	Karlskrona	1/7
---------------	------------	-----

Kamrater som avlidit

Göran Englund	Simrishamn	26/1 2006
Ivan Eneljung	Nybro	7/3 2006
Stig Olsson	Sollentuna	3/4 2006
Gösta Olsson	Karlskrona	25/4 2006

Vi hälsar våra nya medlemmar välkomna i föreningen

Astrid Jönsson	Nättraby
Christer Nilsson	Trelleborg
Ann-Christin Svensson	Karlskrona

Musik för fullvuxna

Morbus Tinnitus
ringer i gamla öron;
en oavbrutet
rytmiskt gnisslande
gånglåt
och musik för
fullvuxna,

Gustav Karlsson

Foto: Håkan Jönsson

Musikkåren som sångkör. Här sjungs vårsånger på Gröna Gången

Traditionsenlig 1.majrevelj i Karlskrona

Kort uppehåll i marschen utanför Föreningen Gamla Carlsronas lokaler

Foto: Olle Melin

För 167.e året gick Marinens Musikkår tillsammans med morgonpigga Karlskronabor den traditionsenliga reveljen den 1. maj. Första gången man gick, var 1840 och då med Sjöartilleriregementets musikkår. Sedan dess har man gått varje år med några få undantag och undantagen har berott på olämplig väderlek.

I år var det extra spännande. Musikkåren medverkade på Stockholms slott på Valborgsmässoafton och en oktett var kvar i Stockholm till långt in på kvällen. Men man hann hem. Oktetten anlände 0530, så det var egentligen bara att sätta igång igen. Valborgsmässoaftonens väder i Karlskrona oroade också många.

Men förstamajmorgonen var visserligen mulen, men regnet lyste som väl var med sin frånvaro. Tvåtimmarsmarschen genom centrala Karlskrona gjorde uppehåll på Björkholmen, där Bylaget bjöd på blåbärssoppa och avslutades på Gröna Gången, där marinbaschefen Lennart Månsson harangerade musikkåren och bjöd medföljande allmänhet på efterlängtad morgonkaffe, samtidigt som medlemmar ur vänföreningen samlade namnunderskrifter för musikkårens bibehållande i Karlskrona.

Ett mörkt hot från "Depoten i Stockholm" ligger över musikkåren, men den har varit i blåsväder (bra ord!) förut och ridit ut stormen. Den är ett med Karlskrona och skall självklart finnas, där landets marinbas finns.

Olle Melin